

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrum omne periurium sit peccatum mortale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tota ciuitas excommunicari nequit, ita nec tota ciuitas iurat nisi vel singuli iurent, vel in singulari vni facultatem faciant hoc per omnibus iuramentum praestandi. Quare virtuti iusti quod vnus facit nemo alius ligatur. Ob idque quotiescunque aliquis in tenatum, aut in capitulum recipitur, tenetur statuta iurare: alias ciuitas mutatis ciuibus nullo tenetur iuramento a maioribus praestito. Aut tamen secundo quod tenetur quicumque ciuium etiam iniuriatus ex aequa fidelitate. Nam qui fit honorum particeps, fit subinde & onerum: si autem non seruaret, non esset ob id periurus. Quia utique ratione etiam si pater iurauerit quidpiam soluere, non tenetur filius ipso defuncto, vi iusti patris id soluere, ita ut non solvens sit periurus, sed tenetur tanquam huius paternum debitum reddere: verum est tamen quod paterna iuratio arctius perstringit heredem, quam si non fecisset iuratum. Pari modo si rex, episcopus aut canonicus, ad dignitatem absque ulla iuramento admitteretur, non perstringeretur virtute iusti antecessorum constitutionibus stare: tenetur tamen ex eorum fidelitate postquam dignitate & eius fructibus & honoribus fruitur, iura illi annexa seruare. Per haec de iure iurandis censendum est, quae causarum patroni, & procuratores nomine suarum partium praestant. Id enim dupliciter fieri potest: vno modo absque specialitate partis ad singulare illud iuramentum praestandum, & tunc ille pro quo iuratum praestitum est, non sic ligatur, ut si non impleat periurus sit: tenetur tamen stare verbo procuratoris, virtute potestatis, quam illi dedit ad sua negotia transigendum, si tamen dominus causae ad singulare aliquod iuramentum praestandum agenti suo dedit, tunc iuramentum procuratoris perinde ligat dominum ac si ipse iurasset. Nam et si iuramentum perinde atque matrimonialis contractio, actio sit personalis, potest nihilominus per destinatum ad id procuratorem seu matrimonium, celebrari. Sed rogas. Numquid dum quis procuratorem in propria causa instituit potest illi generalem facultatem facere, quocumque iuramentum exhibendi, quod ipse iudicauerit esse licitum? Respondetur nequaquam id fas esse, taliter ut iuramentum procuratoris suum ipsius reputetur. Cuius profecto ignorantia multi laborant. Nam iurare nemini quantumque veritatem licet, sed illam tantum

quam prius certo cognouerit. Et ideo illa generalis facultas iniqua esset, & illegitima, atque ad eo iure non admittenda, nisi in singulari, dominus causae agenti suo dicat. Iura meo nomine hoc. Quo fit ut illa iuramenta procuratorum nomine suarum partium potius sint ceremonia iuribus quibus partes stare tenentur, si modo iurata sint & honesta. Tertium dictum Dionysio Thomae est, quod canonicus vel senator iurans statuta ecclesiae vel reipublicae non iurat, nisi illa quae illuc usque edita sunt. Et ideo si aliqua superaddantur, non tenetur illa, ut iuramenti seruare, nisi intendat non solum facta, sed facienda custodire: Tenebitur tamen tanquam socius illius familiae ex vi statutorum, quae vim habent coactiuam legum si honesta sint, & alijs conditionibus iustae legis ornata. Circa illud tamen verbum nisi intendat se obligare etiam ad futura, notandum illa intentionem, non esse licitam nisi tacita conditione si edenda statuta fuerint vnde quae iusta, immo nec cum tali conditione esse omnino prudentia sic iurare, quia, ut modo dicebamus, nemo debet nisi illa quae certo nouit iurare.

ARTICVLVS III

Utrum omne periurium sit peccatum mortale.

Postquam in genere constitutum est omne periurium esse peccatum, interrogat in specie an omne sic peccatum mortale. Et respondet vnica conclusionem affirmatiua. Periurium ex sui ratione est peccatum mortale: Cuius prima ratio est quod quid est diuino precepto contrarium, est peccatum mortale; periurium autem est contrarium illi precepto. Leuit. 19. Non periurabis in nomine meo, ergo omne periurium sui ratione est peccatum mortale. Secundo probatur. Nam id propter quod aliud est tale, ut verbis Philosophi in posterioribus loquamur, magis est tale, ut si aqua est calida propter ignem, virtuosior est in igne calor. Confitemur autem id quod per se est veniale peccatum ut ociosum verbum, si fiat in Dei contemptum, fieri mortale, ergo fortiori ratione periurium, quod suapte natura contemptum Dei innatum habet, quia est vitium reuerentiae.

De iuramentis aliter non mine praestitis.

August.

reuerentia Dei & diametro aduersum, erit peccatum mortale. Poterit autem ratio paulo differentius sic informari. Peccatum mortale est quod Dei, proximi ve charitati aduertatur: omne autem periurium diuinae charitati repugnat. Deum enim eiusque religionem despiciere, charitati eius aduertatur, vt documento in hominum ciuilitate constat: ergo est mortale scelus.

Articulus hic vastissimum nobis aperit differendi campum. Et primum omnium conclusio D. Tho. cum suis probationibus neque adeo perspicua est, neque omnino certa videtur. Si enim rationes animaduertas, id duntaxat concludunt, quod periurium genere suo sit peccatum mortale, sicuti furum & homicidium: & tamen titulus quæst. fuit vniuersalis vtrum omne periurium in indiuiduo quomodoenique fiat sit mortale. Et videtur in solutionibus argumentorum partem affirmatiuam in vniuersum sustinere. Et vt artic. 7. dicebamus periurium assertorium, quantumcunque leui materia fiat est mortale: neque in hoc simile est furto, quod ratione tenuitatis materia potest esse veniale. Sed tamen ex altera parte extat argumentum neque in promissorijs, neque in assertorijs omne periurium esse mortale. Iam enim supra diximus, si quis iuramento promittat rem leuissimam quam non soluat esse periurium, non tamen mortaliter peccare. Et si quis iuret venialiter peccare periurium facit veniale. Item si quis contra iudicium discretionis iuret putans id esse verum, quod iurat, est periturus, & tamen non semper lethaliter peccat, sed tantum quanta fuerit negligentia.

Dubia circa conclusionem. Dubia est ergo conclusio S. Tho. an intelligat periurium ex sua tantum ratione generica esse peccatum mortale, an vero vique ad eam rationem intrinsecam, vt omne in indiuiduo sit mortale. Ad quam quidem quæ per vniuersas periuriorum species discurrunt 7. conclusionibus respondemus. Et vt ordinem a nefandissimis auspicemur, Prima conclusio. Sceleratissima periuriorum species est blasphemia, & inter blasphemias illa quæ est idolatria, vt per falsos Deos, seu veraciter, seu mandaciter iurare. Blasphemiam in quam multæ sunt species, illa tamen sola ad nostrum facit propositum, quæ sub forma fit iuramenti: Et quod eiusmodi iuratio sit omnium impientissimam, nemo dubitare posset, nisi qui August.

ad Publicolam segniter & abique discretionem audierit. Et refertur 22. quæst. 1. canon. mouet. At quippe quod sine vlla dubitatione minus malum est per Deum falsum iurare veraciter (quod est blasphemia) quam per Deum verum fallaciter: quod fit contra blasphemiam. Quanto enim (inquit) per quod iuratur est sanctius, tanto magis est poenale periurium. Nihilominus conclusio nostra verissima est. Nam Blasphemia genere suo peior est simplici periurio. Est namque blasphemia maledictum & conuicium in Deum ipsum iactatum, quo vel honori ipsius & dignitati quidpiam detrahitur, vel quod ei non conuenit impingitur. Quapropter per periurium veritas eius in dicendo dehonestatur: per blasphemiam vero sua ipsius veritas in essendo offenditur: qui autem per falsos Deos iurat insignis blasphemiam genus Deo impingit, sane qui honorem vni Deo debitum alijs qui non sunt eo digni impartitur. Secundo apertius arguitur. Blasphemia, vt secunda secundæ quæstione determinata auctor est D. Thom. confessioni fidei opponitur, quæ primum est totius religionis fundamentum: estque idcirco infidelitatis species atque adeo contra primum mandatum de vno colendo Deo committitur: cum periurium non fiat, nisi contra secundum: Peccatum autem quod primo mandato opponitur magis impii est quam quod fit contra secundum. Et tertio inde id fit manifestum, quod qui per falsos Deos iurat manifestatur idololatra est vt pote qui actione illa pseudodeos colit ac si illis, aut supplicaret, aut turificaret. Vnde Hierem. 5. vbicunque Deus filijs Israel æqua libra impropert, nempe & quod ab eo ceu a potestate defecissent, & quod iurarent in his qui non erant Dij. Quapropter Chrylost. in imperfecto Idololatriam se inquit facit omnis, qui per aliud a Deo iurat: idololatria vero sceleratissima sacrilegium est, quam periurium. In summa, qui Deum dicitur esse solum Deum, atrociorum ei irrogat iniuriam, vt pote qui in suam ipsius substantiam & quidam impium est, quam qui contra eius scientiam & dignitatem ipsam allegat in testimonium falsi: ergo enormius contra ipsum delinquit. Imò vero, vt August. ipsum sui ipsius interpretem huc appellemus in libro contra Mendac.

Menda.

Menda, ait blasphemare ideo peius est, quod peiorando falsa rei adhibetur testis. Deus: blasphemando autem de ipso falsa dicuntur. Ergo cum re vera qui per alium quam per verum Deum iurat, aut per creaturas in ipsum relatas falsum dicat de Deo vero, puta quod non sit solus Deus, sit ut multo impius sit iurare per falsos Deos quam deierare. Sed ais forsitan hoc tantum concludi quod falsum iurare per Deos falsos sit peius, quam per Deum verum. Imò vero id ipsum concluditur, etiam dum per falsos Deos verum iuretur. Nam illic impietas idolatriæ per manet, hoc est falsorum Deorum cultus. Dicendum ergo ad Augu. quod cum illic de solo periurio loqueretur, docere cogitavit, quod quantum ad rationem attinet periurij, cuius quidem substantia est falsum iurare, minus malum est veraciter iurare per falsos Deos, quam mendaciter per Deum verum: imò illud ut artic. 1. dicebamus non est periurium. Et ad idem attinet id, quod subdit, quod quanto id per quod iuratur, sanctius est, magis est penale periurium, si eius, intrinsecam rationem conderes. Nihilominus rationem idolatriæ, quæ illic inuoluitur, nunquã Augu. negasset esse delictum periurio grauius. Definitio autem q huius, aliam suscitatur, videlicet, vtrum liceat ab idololatra iusurandum per suos. Deos petere & recipere. Apparet enim id non licere. Nam cum ipse iurando etiam verum per suum Deum, actum idololatriæ exerceat, atq; ad eò enormiter peccet, videtur ille qui tale iuramentum exigit, socius eiusdem criminis fieri. Augu. nihilominus eodem loco affirmatorie respondet, illud esse licitum. Et ratio est, quod cum idololatra more & vsu parantissimus sit per suos. Deos iusurandum prestare, ille qui illud recipit, non magis eum mouet, quam vsurarium ad suam nequitiam paratum, ille qui mutuum ab illo sub fenore petit. Quare neque illi in illa iniquitate associat, sed vitur eius fide: non quidem Catholica, per quã Christiani sumus, sed naturali fidelitate, quam mortalium quicumq; cuiuscunq; sit religionis, in pactis & foederibus seruare tenetur. Id quod exemplo Laban & Iacon confirmat, qui ut Genesi. 39. refertur cum foedus inissent, mutuo sibi iurauerunt per Deum Iacob & Deum Nachor patris

Laban. Et idem inuiritur Genesi. 26. de Iacobi, & Abimelech, quorum vterq; alteri per proprium Deum iurauit, licet ut ait Augu. non sit ita comperitum. Ex quo fit coniequens, quod iam idololatra, quam gentilis iusurandum suum seruare teneatur: non quidem ex vi religionis, que falsa est, sed ob fidelitatem humanam, quam secundum suam conscientiam iure iurando confirmauit. Atqui hic est legitimus sensus Augu. qui refertur 22. q. 5. canon. Ecce dico, vbi ait, quod qui super lapidem falsum iurat, peius est. Quod quidem glossa nescio quo fido, interpretamento aliorum veritatis, quam re habet. Ait enim Augu. suos peccantes reprehendere, qui cum super librum iurare debebant lapidem aliquem loco libri supponebant, eos deciperent quibus iurabant. Quo, ideo ait Augu. nomen o ligari, quando quidem alij putabant illud super librum fieri. Glossæ autem, bene testatur verba Augu. in proprio loco non consuluisse. Alia alij etiam Theologi illo loco asserunt, que non sunt relatu digna. Augu. enim illic non loquitur nisi de iuramentis gentilibus, quibus inter omnia solennissimum erat per Iouem lapidem iurare inde tractum, ut apud Liuium lib. 1. & apud Gell. & apud vniuersos Latinos, quod cœremoniam unius foedus erat, ut pater patrus mita tenens lapidem, conceptis verbis iuraret, & tunc suum lapide feriret. Ex quo sermo ille deriuatus est: ferire foedus illum ergo lapidem appellabant Iouem, quatenus testis foederum erat. Ait ergo Augu. in quod qui super, sed qui ad lapidem, scilicet Iouem iurat, quantumvis re vera non iuret per rem sanctam, iurat tamen per eum quem putat esse sanctum. Et ideo tenetur fidem illam seruare. Sed rogas fortasse, vtrum talis idololatra ratione iuramenti, actius sit deui. ctus, quam si absque iuramento fide iam obligasset? Augu. ad publicolam, hoc duntaxat ait q qui per Deum falsum iurat verum, semel peccat, quia iurat per quem non debet: qui autem per eundem iurat falsum, bis peccat, quia præterea iurat falsum. Et idem est, si non implet iuratum promissum. Rîdetur autem eiusmodi Ethnici non teneri actius absolute obligati, ratione iuramenti, quia illud frangens nulli vero Deo aut rei sacre iniuriam est,

Aliaq.

est, sed illi penitus, cui fidem frangit, neque veram religionem contaminat, sed tamen tenetur ex hypothesi, id est supposita eius fallaci conscientia, qua putat perveritatem Deum iurare. Est enim hæcologum axiomata, erroneam conscientiam obligare. Hic enormitati secundo gradu accedit blasphemiam iurandi per creaturas, more gentilico, quamvis qui iurat, Christianus sit, & non idololatia, ut per Solem, per Mercurium, &c. quod ygesima secunda quæstio prima, cap. Clericum. Carthaginense Concilium ut blasphemiam damnat quem canone superior quæstio articulo 6. emunctius exposuimus. Tertio ordine blasphemiam veniunt Christianorum, quæ formam habent apostasie. Qualia sunt quinque illa verba in Hispanis damnata, scilicet, Non credo in Deum, seu ut fingunt de Deo discedo, Item de Deo renego, quod est ipsum abnegare, & adiurare. Et Pesse, hoc est Deo displicere, eumque tædeat huius, aut illius rei: ac demum per Dei vitam. Prima namque tria genera significationem infidelitatis habent, & fidei abiurationis est. Iam ad notandum huiusmodi blasphemias non esse vera apostasias. Nam qui sciunt non habent animum desiscendi a fide, sed ire impetus verba illa extorquet blasphemiam. Etenim ut vera apostasia, & defectio a fide ex superbia nascitur, ut hereticorum exemplo constat, sic huiusmodi Christianorum blasphemias statim atabilis profertur. Sunt tamen supra quædam dicit potest enormissima. Sic enim de fide blasphemare, quam in baptismo profitemur, etiam apud Turcas, & impietissimos idololatrias esse exhorrendum. Quare non est aliquid huius impietatis immunitas de sola civili pena, quæ levissima est carceris. Est enim cum copro utramque latissime gravior culpa apud Deum quam homicidium: quandoquidem, ut supra iam constitutum est, sit fidei contraria, quæ ad primum legis mandatum attinet. Ob id que inquisitores etiam hæretica pravitatis in blasphemias solent animadvertere. Immo antiquitus pena acerrima mortis plectebatur blasphemus. Legitur enim Leviticus 24. Homo, qui maledixerit Deo suo, propterea peccatum suum: & qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur: lapidibus opprimitur, cum omnis multitudo: sive eius sive pergrinus fuerit. Omnis

inquit multitudo: quoniam vivit in vinctis esse debent honoris Dei. Iam vero respublica non quo crimina graviora sunt, acerbioris vltimitate enim iudicio Dei relinquit, sed quo magis sunt peccata, civilem perturbationem. Qui autem ait Pesse, hoc est Deum tædeat, blasphemus est, quod bilem, quam de alio concepit, in Deum respuit, & quem ira habet corruptum affectum, eundem Deo impingit, quod nefandissimum est. Dicere autem per vitam Dei, ut superiori quæstio articulo dicebamus, non est Dei vitam in resem simpliciter adducere: alioqui non esset blasphemum, sicuti neque illud vivit Deus, sed est nefanda illima execratio. Etenim sicuti dum ais per vitam patris, aut filii, illam nisi verum dixeris, vitiosis Dei subdit: sic dum ais per vitam Dei, perinde eam videris eius ipsius iudicio subijcere, ac si posset Deus de seipso supplicium sumere. Sunt & blasphemiarum non infimas species iurare per membra Dei, ut per caput, per sanguinem, per iecur, & per alia membra, qua nominare depudet. Nam præterquam quod Deo videtur isti membra tribuere, etiam si de membris Christi intelligant, enorme convitium, & contumelia est. Quandoquidem hoc non est membra in testimonium afferre: sed vituperium Christum solidare, sicuti nefas est iurare per intemeratam Deipstam Virginitatem. Ob idque mirari satis nequeo, cur publice potestates sine evangelium, sicut authenticum, Constituti non consulunt de hac re: cuius titulus est, ut non luxurientur homines contra naturam, ne iurent per caput, aut capillos Dei, & ne Deum suum blasphement, ubi iurare per capillos nefando exequatur flagitio, quod sit contra naturam. Quin vero (ut supra diximus) gravior illo est blasphemandi impietas. Quocirca propter huiusmodi peccata (ut illic habetur) a vires penumero, Deus solet in genus humanum. Nunc scilicet vrbium incendiis, nunc fame, nunc bellis, & submersionibus, & huiusmodi aliis portentis suum vindicant. Sanctissimum honorem, & nomen: & hanc ob causam sanctissime illic obsecratur Imperator prætorum vrbis, ut quos talibus delictis irremotis deprehenderit, præterquam quod semetipsum indignos faciunt Dei misericordia, vltimis subdat supplicis. Ut non ex contemptu talium inue-

Pese.

Per Dei vitam.

Authentici Constituti.

Authentici Constituti.

Blasphemia enormitas. Pena antiqua blasphemie.

inueniatur & ciuitas & respublica per hos impios actus laedi. Nam si contra homines inquit facta blasphemia, impunita non relinquuntur, qui Deum ipsum blasphemant magis digni sunt supplicia sustinere. Hæc Constantinus. Et est præcipuè recolenda collatio hominum cum Deo. Bone Deus, qui in regem blasphematur, quam omni opprobrio & supplicio, & quidem merito dignus habetur. Et tamen cum qui in regem regum contumelijs proscindit non tam iniquis oculis conspicitur. Sed de blasphemijs hæcenus. Ad hæc profectio si blasphemias non sunt, saltem proximè accedunt dicere, Sicut Deus est & sicut natus ex virgine (& similia) sic quod assero verum est. Quocirca dum falsitas sic affirmatur

Sicut
De^o est.

sedissimum est perurium, blasphemias affine. Et quando affirmatio veritate pollet, non tamen esset a blasphemia longe distans. Nam quamuis veritas, ut aiunt Philosophi, eo quod adequatio est rei ad intellectum, ac perinde indivisibile consistens non recipiat magis & minus, tamen quia diuina veritates ipsissimi sunt veritatum omnium fontes non sunt a nobis accessibiles, atque adeo insolentissima superbia est tantum nobis fidem arrogare ut veritates caducas nostras cum illis sempiternis conferamus. A blasphemias iurationibus ad alia periuria eo ordine descendendum nobis est, qui inter iuramenti comites constituitur. Primus autem est veritas que si iuramento absit insigiter vanum est, quod scilicet iurandi substantia euacuatur. De hoc ergo statuitur secunda eademque vniuersalis conclusio, que nullam prorsus exceptionem permittit. Omne assertorium perurium est peccatum mortale. Omne (inquam) in quacunque materia, quocunque fine, quacunque de culpa & sub quacunque forma, & quocunque modo & intentione fiat, dum tamen sit actio deliberata. Dixerim in quacunque materia siue magna siue parua. Et enim qui falso iurat se non fuisse barbam mortaliter peccat, at que si iurasset rem aliam grauissimam. Nam tam falsum est, se non fuisse barbam (si falsum modo est) aut non pena lauisse dentes, quam se non parricidisse homicidium, quod tamen commissi. Et quous id fine aut causa facias, nihilominus lethale peccatum est, quanto sit eumque finis alias sanctissimus, & piensissima causa eadem-

que grauissima, ut si deeres ad cauendum tibi mortem, vel innocenti, vel regi, vel ad liberandam a prodicione & incendio totam rempublicam, quin etiam si illa via hominem seruasses ab æterna morte nihil secius tuam ipsius animam peremisti. Exemplum est in lib. contra mendaciam Augustini. Si quis esset infidelis in potestate impiorum constitutus ad quem peruenire non posset, ut regenerationis lausculo ablueretur, nisi deceptis mentiendo custodibus, minime adliceret. Perspice non solum peierare nefas esse, verum neque mentiri fas est, ad redimendam animam proximi, eripiendamque a tartareis faucibus, & vsummatim dicamus quemadmodum (ut in decretis extat) 2. quæstio secunda canon. Primum est, nulla neu vera neu cogitata ratione mendacium dici potest contra peccatum. Ita nullum potest esse mendacium, quamlibet leuissimum, quin si iuramento firmerit sit mortale perurium. Et cum audis assertorium, promissorium que intelligito, qua ratione (ut superioribus dicebamus) assertorium est, ut si dum quispiam se aliquid facturum aut non facturum iurat, non habet intentionem faciendi, ut iurat, mendacium assertorium est quamuis iuret hominem occidere aut peius aliquid patrare, tamen postea id te exequens nouum committit crimen contra legem opus illud prohibentem. Huius autem conclusioni adiungitur tertia. Omne iuramentum promissorium tei, que si ne peccato mortali fieri non potest, est peccatum atque exceptione peccatum mortale, etiam si verum iurerit, videlicet dum intentio adimplendi. Nam cum qui iurat, alia teneatur lege contra iuramentum facere, perinde est ac si falsum iurasset. Immo cum omnis res illicita sit contra diuinum mandatum. Nam tam naturalis quam ciuiles ut lib. 1. dictum est ab illo deriuantur: sit ut iurate per Deum rem illicitam est illi, aut per ipsum promittere facere contra eius ipsius mandatum. Quapropter sicut superiori libro de voto rei illicita dicebamus qui rem iniquam iurando promittit Deo potius malum comminatur quam verum promittit. Committatur inquam illi iniuriam facere, quod nihil vel impudētius vel audacius dici potest. Promissio namque de te fieri debet que sit ei grata, cui sit. Hæc ergo duo sunt

Secunda
conclō.
De periurio
assertorio

est sunt dicunturque peritria de quibus
 idcirco tum conclusio D. Thome in vni
 uersum intellecta verissima est, tum &
 eius rationes firmissimæ. Nam qui his mo
 dis deierat Dei contempitor ex eiusque
 adeo violator charitatis. Nominè autem
 peritrii impresentiarum non illud tantū
 intelligimus, quod fit per Deum, verum
 & illud etiam quod fit per creaturas in ip
 sum relatas. Nam et si in solutione se
 cundi videbimus, peius sit peierare per
 Deum, est nihilominus peccatum mor
 tale, dum fit per creaturas: siue vtrum
 que solenniter fiat coram iudice, siue pri
 uatim. Omne enim esset peccatum morta
 le. Haud tamen monstrasse satis est peritri
 um simpliciter dictum mortale crimen
 esse de eius etiam enormitate quartam cō
 clusionem addamus. Peritrium quod sa
 crilegium mortale est peiorem Dei offen
 sam innotam habet quā vllum erimen
 quod aduersum proximi charitatem ad
 mitterit, etiam quā homicidii, siue per
 Deum siue per creaturas in ipsum relatas
 fiat, siue solenniter siue priuatim. Conclu
 sio est D. Tho. in quolibet. 1. 8. atque alio
 rum plurimum. Sed quādo nulla extaret do
 ctorum auctoritas, rationes in propatulo
 sunt: & namque peritrium præuaticatio
 præcepti prioris tabulæ, vt supra diximus
 qua eius detrahitur honor & reuerentiæ:
 huiusmodi autem iniuriæ immaniores il
 lis sūt, quibus offenditur proximus. Quod
 si quis rationem hanc infirmare conetur,
 sed arguens quod tūc sequeretur acerbius
 esse erimen, violare diem festum serui o
 pere, quā hominem enecare, eo quod
 man iatum de seruandis festis attinet ad
 priorem tabulam. Nullius est vigoris argu
 mentum: quoniam festorum præscriptio,
 quæ ab ecclesia seruatur, non est de iure
 diuino, sed de iure duntaxat humano: &
 ideo violatio festi non est tam graue pec
 catum, quā vel homicidium, vel furtū.
 Qui verò id quod iure diuino de celebra
 dis festis cautum est, transgredietur gra
 uius quā homicida peccaret: pura qui
 nullum in tota vita feriatet tempus, quod
 dicaret diuino culti. Ad iungitur & secun
 da ratio, qua demonstratur peritrium ini
 quius esse homicidio, aliās enim non esset
 iuramentum, si nis omnis controuersia, vt
 ait Paulus. Nam si esset minus peierare,

quam occidere aut adulterium facere, nū
 quam ab homicida & ab adultera iuramē
 tum perteretur calumniæ: quoniam con
 iectura esset, vt peritrium, tanquam per
 exilius peccatum maiora contingerent cri
 mina. At vero fuit semper omnibus gen
 tibus tam sancta, tamque solenniter culta
 iusiurandi religio, vt quæuis agatur caus
 sa, iusiurandi beneficio, & trañetur, & ex
 pediatur. Sed si forte qui hoc argumen
 tum vt inualidum sic redarguat. Vbi quis
 de hæretica defertur præiurante, quāuis
 iniquior peritrio sit, ab eo nihilominus
 exposcitur iuramentū calumniæ: ergo
 illa ratione non probatur peritrium esse
 grauius homicidio. Respondetur, quod
 hæresis error quidā est intellectus, & ideo
 licet hæreticus per ignorantiam aliquid
 de Deo falsè difficiatur, confitetur nihilominus
 reuerentiā ei debitam. Quapro
 pter in sua existimatione grauius est per
 itrium ac proinde dignus existimatur cuius
 iuramentum exigatur. Ac demum
 quante sit peritrii perniciēs tertio demon
 stratur. Peritrium namque subuertere mo
 litur fundamentum humanorum omniū
 commerciorum quod vt supra ex Cicero
 retulimus, est dictorum fides. Hæc enim
 tunc firma est cum per iuramentum con
 stabilitur. Quare si iusiurandi vim infrin
 gas nulla sit reliquā inter homines cōstan
 tia fidei. His ergo de causis Leuit. 19. cum
 tanta emphasi prohibetur peritrium. Alia
 enim mandata simpliciter ponuntur. Nō
 furtum facies, & c. Peritrium autem cum
 emphasi, Non periurabis in nomine meo
 nec polues nomē Dei tui, Ego dominus.
 & Exod. 20 non satis Deus duxit admoni
 tos nos facere ne nomen eius in vanum
 assumeremus, sed subdit, Neq; n. habebit
 insonem Dñs eum qui assumpserit nomē
 Dei sui in vanum. Et C. de iureiurando.
 Iusiurandi inquit contempta religio satis
 Deum vltorem habet. Quaproter et si re
 spública non perinde atq; homicidia peri
 iuria vlciscatur, non ideo existimandū est
 non esse grauioris culpæ. Vnde 21 q. 1. ca
 non. mouet ait Aug grauisimam esse pæ
 nam periurij, scilicet, & apud Deū & apud
 ecclesiam. Et Euticianus Papa canon. sta
 tum proximo prædicandum (inquit) est, vt
 peritrium fideles caueant, & ab hoc sum
 mopere abstineant, sciētēs hoc græde se.

lus esse. Quare & per iur in facies iure habentur, ut in canon. qui cumq; & cano. in facies. & extra de testibus, & testimoniu habetur. His autem non obstantibus subnectitur. 5. conclusio. Plura sunt. promissoria per iur in qua non sunt grauioris culpe quam venialis. Primum enim id valde probabile est, quod preced. g. Caen. ait: ne pe iurare id quod officio supererogatio nis oblat, non esse grauius quam veniale, vt non iurare religionem: quia potest absq; peccato illud impleri, nisi forsan id quis iurasset in castreitiam necessitatis: tunc enim illicitum iurasset. Quocirca. vt legitur canon. Floren. dist. 8. si ille Archidia. qui iurauerat nunquam fore. episcopus, compulsus fuit. & ad eam functionem accipere. Quod si arguas; qui opus supererogationis iurare non facere obicem ponit spiritui sancto: ergo peccat mortaliter, nam spiritui sancto resistere in signis seculi appareret. negatur consequentia. Si enim compacto quis opponeret ei obicem, vt nequiret absq; culpa mortaliter inspirationi auctari, ipse obicem appositus esset mortalis: qui autem iurat non facere opus supererogationis non obstante iuramento potest optime spiritui sancto obedire. Et ideo non est alia culpa quam quod contra concilium spiritus sancti iurauit, quod natura sua ideo non est mortale, quod ad consilia nemo tenetur: est nihilominus irreuerentia quadam saltem venialis. Secundo etiam conclusio verificatur, vbi quis iurat promittendo rem secularem & omnino vanam, vt cum quis iurat leuare festucam, aut rescindere vngues tali die, aut id genus alia, que nullus sunt e molumentis iuramenta enim hec ob id sunt peccata quod non sunt obligatoria, suntq; subinde vana. Haud tamen condemnanda sunt mortalia, postquam etiam circa peccatum non nunquam impleri possunt, vbi impletio contra bonos mores non vergit. Tertia conclusio vera ostenditur vbi quis iurat aliquid se facturum quod non est nisi veniale malum nempe iocose mentiri, aut ociosum verbum loqui. Tunc enim quia illud iuramentum implere non est nisi veniale, consequitur vt neque illud fieri gratiorum afferat culpam. Quod si in contrarium arguas, Qui illud iuramentum emit, tenetur illud falsificare non implendo: ergo

in vitium facit iuramentum falsum, quod videtur esse mortale. Respondetur quod quamuis teneatur illud falsificare, nihil tamen teneatur sub reatu veniale. Et id eodem rationem sit quodammodo falsum, non tamen inde fit esse mortale: in enim supra regulam illam quod non iuramentum falsum sit mortale, praemissum non esse vniuersalem, nisi assertio. Quod restidum ille de quo loquimur iurat non haberet intentionem implendi, illud esset mortale: nam esset assertio contra mentem. Sed tamen obligatio promissori iuramenti debet ceteri, vt diximus, ex parte obiecti. Vnde quando obiectum hoc est materia non est nisi veniale: iurare id facere cum intentione faciendi non erit grauius quam veniale. Quarto deniq; & postremo verificatur conclusio, vt superius g. art. 2. disputabimus quando quis sub iuro pollicetur rem parui momenti: quod quidem profecto, vt reor, non est nisi veniale. Secunda conclusio. Non omne iussum assertorium, licet sit vanum atque illicitum & subinde sit quodammodo per iurium est peccatum mortale sed crebro veniale. Conclusio hinc veritatem obtinet vbi per iurium solo defectu terrij comitis committitur: quod quidem non simpliciter, vt arbitror, sed secundum quod per iurij nomine denotatur. Primum vbi quis verum tertiumq; iurat, sed tamen sine necessitate quod plurimum illis qui iurare assueuerunt accidit, vt cum quis iurat solem lucere aut pluere, dum ista est, & similia. Hec enim iura quia vana sunt, culpa non vacant, sed tamen quia vera existunt & certa, mortale lahem non impingunt. Vbi autem quis pro certo iuratur, quod certum non habet, plurimum difficultatis emergit: si tunc animaduertendum quod iudicandum verumne sit, falsum iuramentum, non iam ad rem iuram, quam ad mentem iurantis attendendum est: si enim quis id iurat, quod post legimum exar: em certo putat esse verum, licet forte sit falsum nullatenus delinquit. Et vice versa dum putat esse falsum quod pro vero iurat, quanquam forte sit verum nihilominus per iurum est, vt supra art. 1. ex mente Augustini explicuimus. Repetitur autem iuramentum irreuerentia, vt q. preced. art. 7. adnotauimus, non solum vt verum iuratur, sed vt nihil homo iurante

Quarta
conclu.

Argum.

SOTO
de iustitia
Legibus
DIII
13

quam pro rei qualitate certus sit verum esse quod iurat. Dixerim pro rei qualitate & dignitate. Nam non æqua diligentia in omni materia requiritur ad veritatem perscrutandam quæ iuramento asserenda est, sed in rebus egregijs atq; arduis multo maior quam in his quæ sunt minoris momenti. Immo quâdoq; res potest esse tam peruisa, vt sine vlla discussione possit iurari. Culpa ergo iurandi rem in certam pro certa asserenda est penes negligentiam, hoc est penes omissionem diligentia, quæ pro dignitate materia erat adhibenda. Quæ quidē indiligentia tanta esse potest, vt faciat peccatum mortale, tamque remissa, vt non constituat nisi veniale id quod iudicio prudentis pensandum est. Verumtamen circa has duas conclusiones ingens ex dictis D. Th. contra se ipsum exurgit arg. Constituit n. in 1. art. omne illicitum iuramentum, quod iam modo dici periurium, et illud cui solus deest tertius comes. Et in 2. vniuersum constituit omne periurium esse peccatum, in tertio verò ait omne esse peccatum mortale. Quod si verum est, falsæ sunt 5. & 6. conclusiones nostræ de peccato veniali asseritæ, quod protectio concedere enormis apparet error. Quis n. mortale peccatum in vero iuramento & certo committitur alicui, ob id solum quod non erat necessarium? Ad hoc ergo respon. vt bene Caiet. hoc loco speculatur, periurium vno modo dici simpliciter, & aliter secundum quid. Et est dicit. Bona. ad hoc propositum in 3. dist. 39. art. 1. q. 1. Periurium n. simpliciter est id quod præcipuo potissimoque fini iuramenti aduersatur qui est veritatis confirmatio & attestatio: videlicet omne assertorium periurium quod sit contra mentem: si quotiens quis id iurat, quod putat esse falsum, aut si iurando promittit, quod tunc facere non intendit: vt in præsentiarum 2. nostra conclusione assertum est. Huic enim periurio deest primus comes: nempe veritas, quæ illud constituit simpliciter periurium Huic autem annexum est & illud quod in 3. conclusione subieciimus iuramento promissorio rei, quæ sine peccato mortali impleri non potest, quippe quod in virtute etiam est iuramentum falsum: quandoquidem qui illud emisit, tenetur sub reatu peccati mortalis falsum reddere. Reliqua verò illicita iuramenta, tametsi suo gradu dicantur periuria, fortiantur tamen

hoc nomen secundum quid: quoniã non è regione fini iuramenti obiectatur: qui est confirmare attestariq; veritatē, vt patet, si per singula discurras. Nam in promissorijs 5. conclusionis saluatur veritas, quæ finis est iuramenti in intentione iurantis, sed quoniã ratione materia obligationes deinde resolutas non ligant sub reatu mortali, sit vt neq; periuria ipsa sint mortalia. Atq; idem ijs accidit assertorijs, quæ hac 6. conclusione protulimus. Salua enim in illis sit veritas in intentione iurantis, sed quia aliunde contrahunt rationem culpæ non oportet semper esse mortalia. Hac autem oculatus discernas, si vires duas iuramenti, quas q. præced. artic. 7. dig nouimus mediteris: quarum prima est veritas assertoria, confirmatoria & attestatoria: quæ semper obligat sub mortali reatu, sed altera est obligatoria, quæ resultat ex iuramento promissorio & huius grauitas ex natura obiecti pensanda venit. Vnde conclusio D. Tho. huius art. scilicet Periurium ex sui ratione est peccatum, si accipiat vniuersaliter pro vniuersis indiuiduis, restringenda est ad periuria simpliciter in 2. & 3. conclusionibus expressa. Si verò vt sonat intelligatur solum quantum ad genus, sicut si dicas furtum ex sui ratione est peccatum mortale, non opus habet restrictione: sed nihilominus illa quæ in 5. & 6. conclusionibus allata sunt ratione materiae excipiuntur, vt non sint nisi venialia: sicuti iussurari obolum. Est nihilominus magis oportet necessarius tertius comes nempe iudicium, & circumspectio iuramenti, quæ multa habet membra. Primum vt dicebamus, vt magna necessitas interueniat. Hac autem necessitas inde primum iudicanda est quod sit res dubia: nam vbi res liquet, frustra iuratur, & idcirco improbe. Et præterea requiritur, vt id quod iuratur, sit dubium, non, aut iuris, aut scientiæ, quod alijs methodis, vt potest vel auctoritate, vel ratione terminandum est, sed quod sit dubium facti, idque tale, vt alia via quam per iuramentum innotescere nequeat. Mox rei magnitudo estimanda quoque est & pietas, vt videlicet digna sit cuius Deus sit in testem accersendus: nam pro re leui iurare, pro qua non modo regem, verum neque virum honestum in testimonium euocares, citra diuinum contemptum fieri non potest. Sed de

Vires
duæ iuramenti.

Sensus
conclusionis
D. Tho.

Necessitas
iuris.

Argum.

Periurium
simpliciter
& secundum
quid.

Soto, de Iust. & iu. D d d bet

bet præterea tum vsurpatio diuini nominis, tum & periculum peierandi, quod à iuramento imminet, magnitudine necessitatis compensari. Id quod tam ille qui iurat, quam alter à quo iurare cogitur, tenetur animaduertere. Immo efflagitat præterea iurandi ratio, & vt forma certa, & ordine fiat in iudicio fori: ea nimirum religione quam secundum leges consueverunt iuramenta celebrari. Pura super altari, tactis euangelijs & cruce, vel saltem in præsentia iudicis: concesso prius iuramento induciarum tempore, vt secum materia de liberet, quid est quod iuret. Quocirca iuramenta, quæ vocantur libera, hoc est, que peruatim extra iudicium sunt, perquam rarissimè excusari possunt à culpa, saltem veniali ex defectu necessitatis. Exemplo nobis sit Paul. ad Roman. 1. vt discamus, quam circumspectè quantaq; cum reuerentia sit nobis diuinum nomen per iuramentum nominandum. Iurauit primo in scriptis, quia non ita de calamo, vt delingua quidpiam potest inconsultum decidere, & de re præterea, tum occultissima, tum etiam necessaria, ad conciliandos sibi Romanorum animos. Testis mihi est Deus. Ecquis verò Deus? cui seruis, non vicunque, sed in spiritu meo, in Euangelio: filij eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio, &c. Post hæc tandem de pessifera iurandi consuetudine adhibenda est postrema conclusio. Recitat namque Sco. in 3. dist. 39. nescio quorum opinionem, quod vnum leue periurium non est mortale: sed tunc sit idem mortale dum sit ex consuetudine atque alia est recentior quorum domi assertio vsque adeo diuini nominis honorem zelantium pessimamque subinde iurandi consuetudinem eatenus vituperantium, vt dicant omne iuramentum siue verum siue falsum quod ex mala consuetudine fit, esse peccatum mortale: quia si fiat iniquum ex consuetudine, non potest habere tertium comitem qui est iudicium, atque adeo tunc iuratur incertum pro certo. Quocirca etiam si verum iuretur illud accidit materialiter & præter intentionem iurantis, vt pote qui eodem modo id ipsum iurarent licet esset falsum. Nam qui ex consuetudine iurat, quicquid in buccam venerit sub iuramento profert. Ad intellectum ergo rei præsentis statuitur septima conclusio: Consue-

tudo licet causa sit iurandi, magnumque secum afferat peierandi periculum, tamen neq; ipsa per se peccatum est, neque specie mutatur iuramenti, neq; aliter aggravatur, tollendo aliquem trium comitum. Ad huius autem conclusionis explicationem notandum est consuetudinem in quacunque materia non esse nisi actionum frequentationem, ex qua secundum Philo. 2. Eth. generatur habitus. Patet ergo prima conclusionis particula. Nam habitus ille ex actu frequentatiæ generatur, quia si iterum, atque iterum iurandis: si quidem habitus quicunque generat similes illis actus ex quibus genitus est. Illa autem iurandi facilius, vt ait, 2. ex Aug. contra Mendacium, secum affert periculum de iurandis: nam auerterit rationis usum, vt ante homo iuret quæ adhibeat veritatis iudicium. At verò cum frequentatio actuum non sit distincta ab ipsis actibus, non est per se peccatum vltra numerum multiplicatarum actionum. Sed si decies vanè iurasti, decem prædicta commisisti peccata, vel mortalia, vel venialia, secundum absentiam comitis, qui dicitur iuramento. Hoc est si fuerint falsa aut iniqua de re, quæ sine mortali impedit non potest, erunt mortalia. Si autem leuia ea defectu iudicij & discretionis, erunt venialia. Quocirca consuetudo vt conclusio affirmat speciem iuramenti, nec mutat, nec aggravat: nisi quatenus comitum aliquid tollit. Vnde vt ad opinionem quam Sco. refert respondeamus. Si periurium fuerit leue & veniale, videlicet eorum quæ in 1. & 6. conclusione designauimus, quorum tuncque fiat ex habitu & consuetudine non efficitur mortale. Et eodem modo respondetur ad opin. secundo loco recitatam, immo si iuramentum sit quod per se esset licitum, propterea à quod ex consuetudine iurandi fiat, nullam contrahit culpam neque venialem neque hoc in dubium cadere potest: solus enim defectus aliquid trium comitum facit iuramentum esse peccatum. Sed autem forte isti idem esse iuramentum fieri ex consuetudine, & fieri sine iudicio: videlicet vt iuretur aut falsum pro vero, aut incertum pro certo. Illis autem respondemus primo falsum esse quod affirmant in primis non conuertuntur. Potest enim defectus iudicij contingere, non ex mala consuetudine: sed aliunde videlicet, quia homo valde affectus est ad id quod iurat,

Forma
& ordo.

Iuramē
ta libe-
ra.

Paul. ad
Rom.

De pessifera iurandi consuetudine.

Septima conclusio.

SOTO
de iure
legibus
DII
13

jurat, vel ex ira, vel aliam ob causam. Præterea, stat quempiam ex consuetudine iurare, & nihilominus non peccare defectu iudicii. Nam iurare ex consuetudine est iurare instigante consuetudine, sed nihilominus res potest esse tam perite veritatis, vt nulla sit opus mora iudicandi. Et ideo tunc iuratio nullum erit peccatum. Deinde quia potest cōtingere in illo motus superstitiosus, qui sic naturaliter lingua rapiat, vt culpam, vel omnino tollat, vel venialem reddat. Adde quod vt supra monstrauimus non quæcunque negligentia iudicandi peccatum mortale est. Ad hæc stat etiam quæpiam (licet raro contingat) iuramentis esse astrictum, qui tamen in opte ingenio non est mendax, immo abhorret mendacia: illum ergo sic condemnare, vt quotiescunq; iuret, siue verè siue falsè, mortaliter delinquat, enormis profectò esset censura. At fortasse aliud hic quis commetum fingat quod à nonnullis comminiferi audiui, nempe cum qui consuetudinem habet intemperate iurandi in statu esse peccati: Hoc autem multo minus intelligo. Status enim peccati non censetur, nisi vbi vel te non penituit elapsi criminis: vel animum habes delinquendi, vel occasionem non amoues: vt si non domo depellas amicam, aut si artem exerceas (vt campforiam) quæ anfas ingenio suo & natura peccandi offert: vbi verò hæc absint, neque peccatum superest, neque subinde status peccati. Igitur quantumuis sit homo male iurandi consuetudini addictus quamprimum mentem mutauerit, & occasiones fuere proposuerit, puta familiaritatem cum illo qui causa ei erat iurandi, vel alias quaslibet, in nullo remanet statu peccati. Nam habitus per cessationem ab actu extenuabitur ac tandem delebitur. Hæc dicta sint, non quod prodigiosam nefandissimamq; iurandi consuetudinem excusare velimus: sed vt illis occurrentibus, qui plus nimio eam inculpantes, culpam perferuntur vbi culpa non est. Satis est enim quod eiusmodi consuetudo tam præsentaneum afferat deiciendi periculum, vt sit seu virulentissima pellis exterminanda. Vix enim iam reperies qui citra iuramentum minimam orationem vel inire, vel concludere sciant: quippe cum ceu orationis ornamentum & sustentaculum sit iuramentum in singulis verbis vsurpat. Vnde quanta emphasi Aug. in serm. citato

verba illa Iacobi præponderet: Ante omnia nolite iurare. Ante omnia, inquit, vt attendatis præceteris vigilantisque, ne subrebat consuetudo iurandi, tãquam in specula ita te potuit contra te, ante omnia leuauit te super cætera, vnde te attendas. Et infra noles vt diceret tibi ante omnia, vt omnia tua inspiceres omnes motus linguarum diligentissimè custodires, effesque custos male consuetudinis tuæ. Ad eam constringendam audi ante omnia, quid est ante omnia? Ante omnia vigila, ante omnia intenus esto: Hæc ille, at numero pretringu nequeunt, quæ passim à sanctis patribus aduersus istam terribilissimamque ac perinde mortiferam iurandi consuetudinem dicta sunt.

Primum arg. S. Th. hoc est, quod q. præced. art. 7. contra Panor. tractauimus. ait enim Celestinus Papa c. verum, extra de iureiur. Romanos Pontifices arbitratos fuisse à iuramentis coactis iurantes absolueri. subdit autem, quod vt agatur consultius, & auferatur materia deiciendi, non eis ita expresse dicatur, vt iuramenta non seruent, scilicet antequam relaxentur: sed si non attendent, non ob hoc suat tanquam pro mortali crimine puniendi, vbi videtur affirmari huiusmodi periuria coacta non esse mortalia, vt ait Pan. super c. si verò, eod. tit. Respondet tamè S. Th. quod coactio non aufert à iuramento, pmissorio vim obligandi, & ideo qui non implet, mortale peritium incurrit, potest tamè ille auctoritate summi Pontificis ab obligatione absolui. Quod autem subditur, non esse tãquã pro mortali crimine puniendos, non ideo dicitur quod mortali er non peccent, sed quod pena ecclesiastica mitius infligitur. Secundū arg est propter periurium iure incurritur infamia, vt habetur 6. q. 1. can. infames: non aut propter quodlibet assertorium periurium infamia vt incurrit: ergo non omne huiusmodi periurium est mortale. Argm hoc ideo D. Tho. attulit vt modū quo per periuria infamia contrahitur declararet, quæ nos q. præced. art. 10. explicuimus. Periurus enim nisi duabus conditionibus adiuctis nõ fit iure infamis scilicet & q. solenniter iurando peierauerit, & quod postea in foro iudicali sit deperiurio publicè cõdemnatus, vt sit à testimonio ferendo repudiandus. At verò non sequitur q. si assertorium periurium, propterea quod tunc non sit ante sententiam diffini-

Aduersus iurandi cõsuetudine.

Primū arg. S. Tho.

Secundū arg. de infamia periurij.

D d d 2 tuam

Consuetudo iurandi non est status peccati.

riam infamem, non sit peccatum mortale. Quoniam peccata mortalia non afferunt infamiam, nisi in iudicio tradantur & condemnentur. Imò hæreticus quoad usque sit de hæresi condemnatus, non habetur iure infamis. Habet tamen periurium promissorium non nihil amplius culpæ supra assertorium. Nam qui assertorie peieravit post factum iuramentum non habet potestatem faciendi quod non fuerit factum. Qui autem solenniter iurando quidpiam promissit, propterea si id non implet maiorem incurrit infamiam, quod post iuramentum factum tempus habuit implendi. Tertio arguitur inquirendo an iocus vel inadvertentia, vel aliud quidpiam culpam diluere valeat periurij: iurare enim per Deum ut q. præced. artic. 1. c. ex Chrysostom. et Iulianus homil. 44. super Matthæ. grauius est, quàm iurare per euangelia: sed iurare priuatim per Deum falsè, nõ semper est mortale, puta cum vel ioco vel lapsu linguæ fit, ergo non omne periurium est peccatum mortale. Ad hoc autem D. Thom. quinque respondet. Primum quod ioco peierare, cum diuina irreuerentia non tueretur, nõ excusatur à mortali. Secundum quod si ille qui lapsu linguæ falsum iurat, aduertat se falsum iurare, sicut non excusatur à Dei contemptu, ita neque à mortali. Tertium: Si autem hic non aduertat, videtur non habere peierandi intentionem: & ideo à crimine periurij excusatur. Quartum est quod etsi de se ut q. præced. diximus grauius sit iurare per Deum quam per euangelia, tamen solenniter iurare per euangelia grauius esse potest, quam priuatim iurare per Deum: tum propter scandalum, tum etiam propter maiorem deliberationem, quæ tunc adhibetur. Quintum est quod omnibus hinc inde penitatis nempe, ut æquale sit scandalum & deliberatio, grauius est peierare per Deum quàm per euangelia. Hæc omnia perspicua sunt. Secunda tamen conclusio sane intelligenda est, scilicet quod qui lapsu linguæ peierat, si id aduertat, peccat mortaliter. Intelligitur enim si aduertentia sit satis deliberata. Nam si est motus surreptitius, adeo ut sit subita deliberatio, non autem plena potest esse veniale, scilicet si tempus non suppetebat ad plene deliberandum. Nam si mala consuetudo fuit in causa non plene deliberandi non semper excusabitur à mortali. Et pariter

moderanda est tertia conclusio, scilicet, quod ubi non est aduertentia nullum est peccatum. Intelligitur enim de surreptitio motu naturali, ubi non fuit tempus aduertendi. Nam si aliqua negligentia præcesserit, etiam sine aduertentia potuit emergere culpa. Vnum autem hic adnotauit Caieta. quod vel non intelligo, vel adduci nõ possum, ut credam: Ait enim quod si quis propter continuam consuetudinem tam verè quàm falso in communi locutione iurandi non aduertit, non excusatur à mortali. Ex quibus verbis illi, quos supra commemorabam eliciunt quod etiam iurare verum ex consuetudine fit mortale, & ratio est, ut ait Caieta. quod inadvertentia, ut excuset per iurium debet esse causa ipsius, ita ut si ille aduertit non peieraret. In illis autem qui iuramentis assueti sunt, inadvertentia non est causa periurij, quia etiam si aduertit nihilominus peieraret. sed est ignorantia concomitans, quæ non excusat. Quod autem hoc non sit credible, patet. Nam primum hæc postrema suppositio falsa est. Enimvero etiam si excuset quis peieret, forte nunc si aduertit, non peieraret: & ideo inadvertentia causa fuit periurij. Præterea istæ conditionales nullius sunt meriti, vel demeriti, scilicet aduertit nõ peccaret, aut nihilominus peccaret. Quamuis enim conditionalis hæc vera esset, si inimicum haberem præsentem, illum occiderem, in nulla propterea ego sum culpa, sed actus voluntatis quam nunc habeo estimandus est, qualis sit. Et ideo quicquid contingeret, si homo aduertit, nihilominus inadvertentia potest quam tollit voluntarium, tollit peccatum. Hæc autem verum est, quod si consuetudo me præcipitavit, ut non aduertentem illa præcipitatio & indiligentia potuit esse peccatum, & forte tanta potuit esse negligentia, ut esset mortale, ut supra dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Utrum liceat iuramentum ab eo peierari qui peieraturus est.

Postquam de peierante visum est, sequitur ut illius crimen exploremus, qui iuramentum à peieratore exposcit. Et respondet Diuus Thom. dicitur

Tertium argum.

Expositio.

SOTO
de iure
Logica
Dicitur
13